

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 122

אלא למצוה היינו כשהבן בעצמו יכול לפדות עצמו אין יותר חוב על האב שהרי ניתן לכופף הבן ומ"מ אם פדה האב קיים המצוה זהו דינו של הרשב"א.

והנה בשאר מצוות שיש ושנים יכולים לקיימו יש לעיין אם ב"ד יכול לכופף למי שרוצים ואין אחד יכול לומר אני לא חייב שהרי יש אחר שחייב או לא כופין והנה לגבי שבועת העדות מבואר בגמ' במשביע שני כיתי עדים וכפרו כת ראשונה פטורה וכת שניה חייבת וטעם הדבר שבזמן שכפרו הראשונים עדיין יכול לגבות על ידי כת השניה והנה בהשבת אבידה אם עבר אחד והתעלם מאבידה נראה מסברא שאם עבר שני והחזיר לא עבר הראשון שהרי הוחזרה האבידה והרי המצוה על הגברא שיחזיר אבידות אלא מצוה בחפצו שתחזיר האבידה והרי הוחזרה אבל אם עברו כמה אנשים ולא החזירו מסברא נראה שכל אחד עבר בלאו דלא תוכל להתעלם ולא רק האחרון. וצריך סברא לחלק בין השבת אבידה לשבועת עדות וצריך טעם למה כשיש לבן אפשרות לפדות עצמו אין מחייבין את האב ואפשר שזה מסברא שזה שחייבה תורה לאב היינו שחייבה לאב לקיים את מצות הבן ולכן כל שיש לבן כופין הבן אבל בקיום המצוה כתב הרשב"א ומסתברא שהאב קודם וצריך לחלק שלגבי קיום מצוה האב קודם ולגבי חיוב הבן קודם.

אוצר החכמה

ועיין בספר ברכת שמואל קידושין סימן יח ושם הביא מהריב"ש סימן קל"א שהאב נפטר מפדיון בנו לאחר שהגדיל הבן ולא הזכיר את הרשב"א וצריך עיון.

זלמן נחמיה גולדברג

בענין העוסק במצוה ומקיים המצוה שפטור אם מברך ועוד הערות שונות

לכבוד מערכת "קובץ בית אהרן וישראל", שלום רב.

קבלתי הקובץ הנכבד, קובץ ק"ז, וראיתי שם במדור הערות דברי הרב זלמן נחמיה גולדברג שליט"א שדן במה שכתב המשנ"ב בסי' תע"ה בשעה"צ ס"ק ל"ט להסתפק אם העוסק במצוה הפטור מן המצוה קיים המצוה שפטור ממנה (כגון שומר אבידה שאכל מצה) אם יוכל אז לברך ברכת אכילת מצה אקב"ו וכו' כיון שהוא אז אינו מצווה על זה, והרב הנ"ל העיר דהא לשיטת ר"ת אשה מברכת על מצות עשה שהזמן גרמא אע"פ שאינה מצווה ועושה ומאי שנא העוסק במצוה, והאריך קצת בזה וסוף דבר שהניח בקושיא דברי המשנ"ב שלא הזכיר שלר"ת ניתן לברך והספק אינו אלא להחולקים על ר"ת.

האוצר החכמה

הנה כבר הקשיתי כן בספר טעם הצבי עמ"ס ברכות ח"א סי' ט' סק"ד, ושם כתבתי דספק המשנ"ב תמוה טובא דהא כל בני יוצאים ביד רמ"א ובר פסק הרמ"א בסי' י"ז דנשים מברכות על מצ"ע שהזמ"ג ואין יגרע העוסק במצוה אחרת מנשים, והבאתי שם שבשולח מהר"ח או"ז סי' קפ"ג כתב דהעוסק במצוה דפטור ממצוה אחרת יכול לברך עלי' דומיא שכתב ר"ת דנשים מברכות על מצ"ע שהזמ"ג, ויותר מזה כתב במאירי עירובין צ"ו ע"א דאפילו למאן דס"ל דנשים אין מברכות על מצ"ע שהזמ"ג מכל מקום העוסק במצוה אחרת יכול לברך כיון דהוא שייך במצוה זו יעו"ש, וא"כ נפשט ספיקו של המשנ"ב הן לדברי ר"ת והן להחולקים, ומיהו בעיקר דמיון עוסק במצוה לנשים כתבתי שם דיתכן דיש לחלק על פי מש"כ בספר טעמי המצוות מהרב האר"י ז"ל בפר' בראשית בד"ה ועתה נבאר, דמה דנשים פטורות ממצ"ע שהזמ"ג הוא משום דבעשות הזכר את המצוה אין מהצורך שגם הנשים תעשנה לבדנה כי כבר נכללת עמו בעת שעושה אותה המצוה יעו"ש (וראיתי בספרים כי טעם זה יכון גם בפנו"י כי הכוונה שהאשה נכללת בזכר שהוא בן זוגה בעצם), וא"כ יתכן דיותר יש לנשים לומר וצונו מאשר העוסק במצוה דפטור השתא מהמצוה האחרת.

עוד כותב שם הרז"ג גולדברג שליט"א שהעונג יו"ט בסי' מ"א הביא ראיה שהעוסק במצוה ועשה מצוה אחרת קיים מצוה מהגמרא בזבחים י"ט ע"א שכהן שהניח תפילין אף שפטור שעוסק בעבודה מכל מקום נחשב כמצוה ואינו חוצץ, והטעם שהוא בר חיובא אלא שהמצוה הקודמת צריך לעשותה אבל גם מצוה השני חייב בה, עכ"ד.

אכן כבר כתבתי במקו"א לדחות ראיה זו, דבגמ' שם אמרינן גבי בגדי כהונה תפילין מהו שיחוצו מצוה דגופי' חייץ או לא חייץ איגלגל מילתא ומטא לקמי' דר"א ואמר תלמוד ערוך בדינו תפילין חוצצות,